

Pomníky a památníky holokaustu v České republice

Interaktivní specializovaná mapa s odborným obsahem (Nimap)

Průvodní zpráva

Projekt: Zachování paměti. Poválečná reflexe holokaustu v pomníkové tvorbě a výtvarném umění

Identifikační kód projektu: DH23P03OVV014

Příjemce-koordinátor: Ústav dějin umění AV ČR, v. v. i.

Příjemce: Národní památkový ústav

Hlavní řešitel: PhDr. Eva Janáčková, Ph.D.

Autoři databáze: PhDr. Eva Janáčková, Ph.D., Mgr. Marek Jandák, Ph.D.

Obsah

I. Základní údaje	3
II. Cíle výsledku	4
III. Vlastní popis výsledku.....	6
IV. Srovnání novosti postupů	19
V. Návrh využití výsledku	20
VI. Výčet konkrétních subjektů/skupin uživatelů, pro které je mapa určena.....	21
VII. Seznam publikací	22

I. Základní údaje

Programování, design:

Marek Hoffmann
Josef Münzberger

Dokumentace:

Věra Brožová
Nikola Bulková
David Čech
Eliška Draslarová
Zuzana Duchková
Dita Dvořáková
Jakub Hauser
Aleš Homola
Fred Chvátal
Eva Janáčková
Marek Jandák
Alena Jindrová
Miroslava Jouzová
Eva Kalousová
Jan Kindermann
Lubor Lacina
Alžběta Langová
Marek Lauermann
Jana Lochmanová
Anna Míšková
Josef Münzberger
Jana Oberreiterová

Daniel Polakovič
Vendula Prostředníková
Eliška Přeborovská
Adam Ropek
Renáta Růžičková
Sára Řihošková
Lucie Schwarzová
Blanka Soukupová
Iva Steinová
Lukáš Svoboda
Markéta Svobodová
Vilém Škuta
Vlasta Šrámková
Petra Šternová
Zbyněk Tarant
Tereza Veselá
Irena Veverková
Jan Vladař
Petra Vladařová

Editace a zpřesňování záznamů:

Eva Janáčková
Marek Jandák

Překlad:

Ondřej Bjalkovski
Lucie Kellnerová

Dedikace:

Interaktivní specializovaná mapa s odborným obsahem vznikla v rámci projektu „Zachování paměti. Poválečná reflexe holokaustu v pomníkové tvorbě a výtvarném umění“, č. DH23P03OVV014, financovaného z programu NAKI III Ministerstva kultury České republiky (2023–2027).

II. Cíle výsledku

Interaktivní specializovaná mapa s odborným obsahem dokumentuje kolektivní pomníky a památníky holokaustu, jež definuje jako objekty, které připomínají Židy nebo Romy jako kolektiv, skupinu, část populace nebo větší rodinnou jednotku (minimálně čtyři odlišná příjmení), jež se staly oběťmi nacistické perzekuce, nebo které jsou věnovány přinejmenším stejně velké skupině zachráněných osob či jejich zachráncům. Tato definice zahrnuje i pietní místa, jež jsou dedikována obětem fašismu, nacismu, druhé světové války či okupace, protože z hlediska výběru zkoumaných objektů je rozhodující identita připomínaných obětí holokaustu, a nikoliv doprovodné nápisy. Zohledňujeme přitom také vnímání těchto pomníků a památníků ze strany přeživších a potomků obětí, kteří považují tyto objekty za pomníky holokaustu, protože připomínají jejich blízké.

Specializovaná mapa je zveřejněna v rámci webových stránek Pomníky a památníky holokaustu v České republice, které vznikly jako součást projektu „Zachování paměti. Poválečná reflexe holokaustu v pomníkové tvorbě a výtvarném umění“. Mapa je zde prezentována v souvztažnosti s dalším výstupem projektu – specializovanou veřejnou databází pomníků a pomníků holokaustu v České republice, <https://zachovanipameti.udu.cas.cz/cs/monuments>, již je věnována samostatná technická dokumentace. Mapa z větší části vychází ze stejného datasetu jako databáze a je s ní propojena skrze odkazy na příslušné databázové záznamy ke každému objektu.

Celkově bylo v době zveřejnění databáze zdokumentováno 616 míst. To je o jeden záznam méně, než je počet karet v databázi pomníků a památníků holokaustu na témže webovém rozhraní. Tento rozdíl je způsoben tím, že databáze obsahuje navíc obecně pojatý záznam o stolperteinech, který není vázán k jedné konkrétní lokaci, a nelze jej proto promítnout do mapy. V budoucnu bude specializovaná mapa rozšiřována o záznamy vztahující se k nově vznikajícím pomníkům a památníkům holokaustu v České republice. Vedení Ústavu dějin umění AV ČR projevilo zájem podpořit fungování a rozvoj databáze v budoucnosti.

Česko-anglická databáze slouží odborné i laické veřejnosti, a to jak v Česku, tak v zahraničí. Specializovaná mapa je velmi důležitá například při zkoumání pietních míst spojených s pochody a transporty smrti, které přes území České republiky procházely v roce 1945. Specializovaná mapa zobrazuje pietní objekty podél tras těchto pochodů a transportů, které

byly zpravidla budovány na místech společných hrobů obětí, a zprostředkovává tak prostorové a historické souvislosti mezi jednotlivými místy. Dále poskytuje data a výukový nástroj pro střední a zejména vysoké školy. Mapu lze využít ve vzdělávání k identifikaci pomníků a památníků v blízkosti dané školy nebo na trase exkurzí. Jejím cílem je také vytvoření nástroje na podporu cestovního ruchu. Zprostředkovává totiž tuzemským i zahraničním návštěvníkům informace o poloze všech pietních objektů spojených s holokaustem v České republice, od těch nejvýznamnějších až po málo známá místa.

Dokumentace jednotlivých objektů vždy probíhala na základě fyzické návštěvy daných míst. Každý objekt na mapě je opatřen fotografií, jejímž cílem je poskytnout uživateli snadno a rychle základní představu o podobě konkrétních pomníků a památníků. Důležitou úlohou databáze je rovněž zachycení podoby pomníků a památníků holokaustu na fotografiích, které v případě významných nebo jinak k z hlediska výzkumného projektu podstatných míst pořizoval fotograf Ústavu dějin umění AV ČR Petr Zinke.

III. Vlastní popis výsledku

1) Softwarové řešení

Interaktivní specializovaná mapa byla vytvořena jako webová aplikace postavená na technologickém ekosystému společnosti Esri, přičemž jádrem řešení je knihovna ArcGIS Maps SDK for JavaScript. Toto vývojové prostředí umožňuje plnohodnotnou integraci GIS funkcionality do webového prostředí, včetně práce s prostorovými vrstvami, dynamické vizualizace dat, interaktivních nástrojů a pokročilé práce s mapovou scénou. Aplikace tak představuje propojení tradičních GIS postupů s moderními webovými technologiemi, které zajišťují vysokou míru uživatelské interakce a přístupnosti odborného obsahu.

Prostorová data jsou v aplikaci zobrazována prostřednictvím mapových vrstev publikovaných v rámci ArcGIS Online a následně integrována do webového rozhraní pomocí JavaScript API. Tento přístup umožňuje efektivní správu dat, jejich tematickou symbolizaci a případnou další rozšiřitelnost o nové datové sady či vrstvy.

Aplikace je hostována na serverové infrastruktuře řešitele projektu a následně integrována formou vloženého webového komponentu do projektových webových stránek. Toto řešení zajišťuje dlouhodobou udržitelnost, stabilitu provozu a plnou kontrolu nad publikovaným obsahem.

Významným aspektem systému je jeho provázání s dílčím výstupem projektu – specializovanou databází. Jednotlivé prvky mapy jsou propojeny s databázovými záznamy prostřednictvím interaktivních pop-up oken, která umožňují uživateli přímý přístup k detailním informacím o zobrazených objektech. Toto propojení zajišťuje plynulý přechod mezi kartografickou vizualizací a detailní databází, čímž je posílen analytický potenciál celé aplikace.

Výsledek tedy představuje robustní webovou mapovou aplikaci, která zpřístupňuje specializovaný tematický obsah v interaktivní formě, provázaný se specializovanou databází, a umožňuje jeho další odborné využití i rozšiřování v rámci navazujících výzkumných aktivit.

2) Mapový podklad

Mapový podklad aplikace je založen na webových mapových službách společnosti Esri, které jsou poskytovány prostřednictvím standardizovaného ekosystému ArcGIS Online a ArcGIS

Living Atlas. Jako výchozí (defaultní) základní mapa je použita antropogeografická mapa ve stupních šedi, která je navržena tak, aby minimalizovala vizuální rušení tematického obsahu. V této variantě je Česká republika zvýrazněna světlejším odstínem šedé, zatímco okolní státy jsou zobrazeny tmavším tónem pro lepší vizuální rozlišení zájmového území.

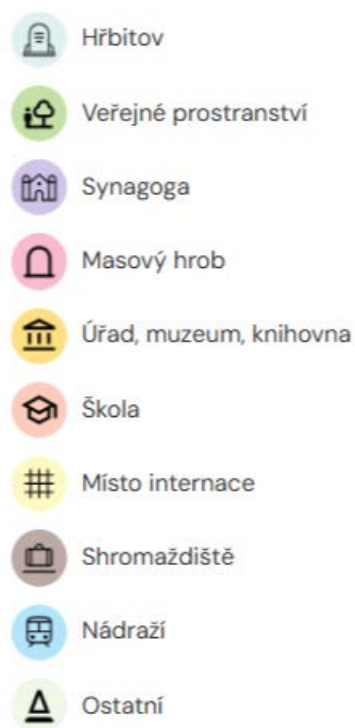
Neutrální kartografický podklad byl zvolen z důvodu zvýraznění bodové vrstvy reprezentující pomníky a památníky holokaustu, která tvoří hlavní tematický obsah aplikace. Zvolená vizuální hierarchie tak podporuje čitelnost a jednoznačnou interpretaci tematických dat, aniž by docházelo k jejich překrytí či kolizi s podkladovou mapou.

Součástí aplikace je rovněž interaktivní nástroj *Galerie podkladových map*, který uživateli umožňuje dynamickou změnu mapového podkladu. Prostřednictvím tohoto widgetu lze přepínat mezi standardními podkladovými mapami z produkce Esri, včetně ortofotomap, topografických map a dalších tematických variant dostupných v rámci platformy ArcGIS Online. Toto řešení poskytuje uživateli možnost volby míry detailu a charakteru podkladu podle aktuálních potřeb práce s mapou, čímž zvyšuje celkovou flexibilitu a uživatelský komfort aplikace.

3) Legenda

K usnadnění orientace na mapě byla zvolena legenda s deseti piktogramy, které charakterizují nejzásadnější místní kontext, v jehož rámci byl konkrétní pomník či památník holokaustu zbudován. Piktogramy nesou jednoduchý, černou linkou vyvedený symbol významově spojený s daným druhem lokace (hrob – hřbitov, mříž – místo internace, cestovní kufr shromaždiště), jsou umístěny na pole s rozdílnou barevností usnadňující jejich vzájemné odlišení. Jednotlivé grafické znaky jsou řazeny na základě četnosti svého výskytu v legendě mapy, viz obr. 1.

Umístění pomníků a památníků

Obr. 1: Legenda specializované mapy s piktogramy

Datovým podkladem pro vytvoření legendy byly údaje shromážděné ve specializované databázi, která je dalším výstupem tohoto projektu a jejíž vztah k této mapě je popsán výše v oddíle „Cíle výsledku“. Data však musela být uzpůsobena potřebám legendy. Původní dataset totiž vycházel ze škály 24 různých druhů lokací, přičemž jednomu objektu mohlo být přiřazeno více lokací. Například pamětní deska umístěná na budově městského úřadu na náměstí byla zároveň označena jako „obecní nebo městský úřad“ a „ulice nebo náměstí“. Mapová legenda však nutně musí přiřazovat každému objektu vždy jen jeden piktogram. Z tohoto důvodu bylo 24 druhů lokací z databáze uspořádáno do seznamu, který při určení pořadí zohledňoval významovou důležitost a specifické potřeby vyplývající z četnosti výskytu objektů patřících do daných kategorií a vzájemný překryv u některých kategorií. Sémanticky nejpodstatnější kategorie jako „masový hrob“, „tábor“, „věznice“ nebo ty spojené se synagogami jsou proto v tomto seznamu řazeny nejvýše. Avšak například významově důležitá, nicméně velmi málo čítná kategorie „místo ukrývání“ je řazena až ke konci daného seznamu. Obdobně kategorie „místo, kde došlo k zabíjení“ je uvedena až v závěru seznamu, protože se významně překrývá s kategorií „masový hrob“, která zahrnuje více výskytů, a je proto preferována pro účely mapové legendy.

1. Masový hrob
2. Tábor
3. Věznice
4. Synagoga (funkční)
5. Synagoga (bývalá)
6. Synagoga (ruina)
7. Místo zničené synagogy
8. Hřbitov (zničený)
9. Hřbitov
10. Místo shromáždění a/nebo deportace
11. Vlakové nádraží
12. Železniční trať
13. Univerzita, škola
14. Školní areál
15. Obecní nebo městský úřad
16. Knihovna
17. Muzeum
18. Ghetto
19. Komunitní budova (bývalá)
20. Místo ukrývání
21. Místo, kde došlo k zabíjení
22. Ulice nebo náměstí
23. Veřejný park
24. Alej

Na základě prioritizace, jejíž klíč vychází z výše uvedeného seznamu (čím nižší číslo, tím vyšší priorita), byl každému objektu přiřazen jeden nejpodstatnější druh lokace. Například hrob obětí pochodů smrti, jemuž jsou v databázi přiřazeny lokace „hřbitov“ a „masový hrob“, je pro účely legendy zobrazován jen jako „masový hrob“. Původní data jsou však nadále prezentována v podrobnostech k jednotlivým objektům a je možné na jejich základě vyhledávat v mapě, viz oddíly „Záznamy jednotlivých objektů“ a „Rozšířené vyhledávání“.

Po prvním kroku, tedy přiřazení jen jednoho nejpodstatnějšího druhu lokace každému objektu, byly v druhém kroku pro potřeby legendy sloučeny příbuzné kategorie tak, aby legenda čítala pouze 10 různých piktogramů a byla pro uživatele přehledná. Toto sloučení proběhlo na základě klíče uvedeného v tabulce 1. Výsledkem je zjednodušující vizuální pomůcka, která uživateli usnadňuje orientaci ve specializované mapě.

	Kategorie v legendě mapy	Zdrojové parametry v databázi
1	Hřbitov	Hřbitov (zničený); Hřbitov
2	Veřejné prostranství	Ulice nebo náměstí; Veřejný park; Alej
3	Synagoga	Synagoga (bývalá); Synagoga (funkční); Synagoga (ruina); Místo zničené synagogy
4	Masový hrob	Masový hrob
5	Úřad, muzeum, knihovna	Obecní nebo městský úřad; Knihovna; Muzeum
6	Škola	Univerzita, škola; Školní areál
7	Místo internace	Tábor; Věznice
8	Shromaždiště	Místo shromáždění a/nebo deportace
9	Nádraží	Vlakové nádraží; Železniční trať
10	Ostatní	Ghetto; Komunitní budova (bývalá); Místo ukrývání, Místo, kde došlo k zabíjení; Nevyplněno

Tabulka 1: Propojení údajů databáze s mapovou legendou

4) Rozšířené vyhledávání

V levém panelu mapy je umístěno vyhledávání, které umožňuje třídit záznamy jednotlivých objektů v mapě na základě následujících kategorií:

- Koho pomník/památník připomíná
- Umělec/tvůrce/firma
- Ikonografické motivy
- Město
- Kraj
- Umístění pomníku/památníku
- Jazyky nápisu
- Nápis
- Typ pomníku/památníku
- Historické období
- Materiál

Každá z těchto kategorií je podrobně popsána v následujícím oddílu této průvodní zprávy. Ve všech kategoriích je možné označit jeden či více štítků s požadovanými parametry, přičemž je možné vybrat je z abecedně řazeného seznamu nebo využít i funkce „filtrovat štítky“ na základě psaného vstupu.

Pokud je vybráno více možností z jedné kategorie, zobrazí se na mapě dohromady všechny záznamy, které přísluší alespoň jedné ze zvolených možností. Rozšířené vyhledávání také umožňuje zvolit více parametrů příslušejících do různých kategorií. V případě příslušnosti zadaných parametrů k různým kategoriím se zobrazí na mapě jen ty záznamy, které náleží

zároveň ke všem zvoleným možnostem napříč různými kategoriemi. Například při zvolení možností „Koho pomník připomíná/Oběti koncentračních táborů“ a „Ikonografické motivy/Ostnatý drát“ se zobrazí pouze záznamy, které odpovídají oběma těmto parametrům zároveň.

5) Záznamy jednotlivých objektů

Údaje v záznamech jednotlivých objektů rovněž pochází ze specializované databáze pomníků a památníků v České republice a jsou výběrem z rozsáhlejšího zdrojového datasetu. Na jejich základě lze na mapě vyhledávat a zároveň jsou tato data v níže specifikované podobě uvedena u každého záznamu dokumentovaného objektu, který se otevře kliknutím na příslušný piktogram na mapě. Toto okno je také opatřeno fotografií daného objektu. Zvolená podoba okna jednotlivého objektu na mapě má rychle poskytnout uživateli základní informace o daném objektu a za pomoci hypertextového odkazu vloženého v nápisu „zobrazit záznam v databázi“ a současně integrovaného i do náhledové fotografie provázat mapu s konkrétními záznamy v databázi, kde je možné nalézt kompletní popis objektu, podrobné informace o jeho minulosti, více fotografií a další údaje.

a) Název pomníku/památníku

Primárně je pojmenování objektu odvozeno od nápisů, které jej doprovází. Pokud to není možné, jsou využity názvy objektu uvedené v odborné literatuře nebo v některých případech i v historických pramenech.

Pomníky holokaustu jsou ve specializované mapě definovány jako umělecky zpracované objekty připomínající oběti nacistické rasové perzekuce, za památníky holokaustu jsou považovány rozsáhlejší objekty nebo areály, které mají silnou vazbu přímo k významným historickým místům. Užití slov „pomník“ a „památník“ na nápisích, které je doprovází, nebo ze strany místní veřejnosti či subjektů, jež se podílely na jejich vzniku, se v některých případech neshodovalo s výše naznačeným rozlišením těchto pojmů, které je jinak v databázi využito. V daných případech mapa v návaznosti na specializovanou databázi respektuje zavedené místní názvy.

Pokud není oficiální nebo dříve zavedený název znám, určil dokumentátor či korektor název pomníku/památníku na základě nápisu a historického místního kontextu, například „Pomník obětem pochodu smrti“.

b) Koho pomník/památník připomíná

Tato kategorie umožňuje zobrazit více odpovídajících parametrů z přednastavených možností. Na základě historického kontextu a nápisu je primárně určeno, zda pomník/památník připomíná židovské či romské oběti holokaustu nebo oběti transportů či pochodů smrti, které procházely územím současné České republiky v roce 1945. Ostatní kategorie jsou zadávány na základě nápisů. Například jako pomníky/památníky obětí fašismu nebo obětí nacismu jsou takto označeny, pokud jsou v nápisu na konkrétním pomníku/památníku dané pojmy skutečně užity.

Navzdory cílené snaze se nepodařilo do září roku 2026, na rozdíl od situace v zahraničí, najít pomník či památník, který by na území České republiky připomínal homosexuální oběti nacismu. S největší pravděpodobností u nás prozatím neexistují.

- Oběti 1. a 2. světové války
- Oběti 2. světové války
- Oběti fašismu
- Oběti koncentračních táborů
- Oběti nacismu
- Oběti okupace
- Pochody smrti
- Romské oběti
- Transporty smrti
- Zachráněné děti
- Židovské oběti

c) Umělec/tvůrce/firma

Tato kategorie umožňuje zobrazit více odpovídajících parametrů z přednastavených možností a obsahuje všechna doposud zadaná jména umělců/tvůrců/firem a názvy společností obsažené v databázi.

d) Ikonografické motivy

Tato kategorie umožňuje zobrazit více odpovídajících parametrů z přednastavených možností. Nabídka zahrnuje často využívané ikonografické motivy. Mezi nimi jsou ty spojené s hlavními skupinami obětí: Židy (magen David, menora, kniha života atd.) a Romy (romské kolo). Ale jsou zde také přítomny další symboly spjaté například s připomínáním obětí nacistické perzekuce obecně (ostnatý drát, okovy), československou nebo českou státností

(státní znak, lípa), komunistickým hnutím (srp a kladivo, pěticípá hvězda) nebo křesťanstvím (kříž).

Toto pole tak slouží k prezentaci dat o pomnících/památnících jako celcích, které často obsahují více historických vrstev se specifickým akcentem ve vztahu k různým identitám a ideologickým směrům.

- Bojovník
- Desky zákona
- Hořící keř
- Jákobův žebřík
- Kniha života
- Kohenské ruce
- Kříž
- Květina
- Levitská souprava
- Lidská postava
- Lípa
- Lístek stromu
- Magen David
- Menora
- Mohyla
- Náhrobek
- Okovy
- Ostnatý drát
- Pěticípá hvězda
- Pochodeň
- Ratolest
- Romské kolo
- Ruka s gestem přísahy
- Ruka s gestem svobody
- Smuteční strom
- Srp a kladivo
- Státní znak
- Strom života
- Synagoga
- Trnová koruna
- Urorobos
- Vavřínový věnec
- 36 spravedlivých

e) Město

Tento parametr určuje, ve kterém sídle či jeho části v České republice se daný objekt nachází. V případě krajských měst, v nichž se nachází větší počet objektů, je uvedena

městská část oddělená spojníkem, například „Brno-Žebětín“. V případě malých sídel, která jsou součástí větší obce, ale jedná se o samostatně stojící sídelní části, je kvůli lepší orientaci uveden pouze název dílčí části obce. Například hrob obětí pochodu smrti je v databázi lokalizován v malé vesnici Libohošť, v jejíž blízkosti se nachází. Z důvodů co možná nejpresnější lokalizace a přehlednosti je v databázi uvedena jen Libohošť, přestože administrativně vesnice patří k městysu Vrchotovy Janovice, který je vzdálen přibližně 6 km.

f) Kraj

Tento parametr určuje, ve kterém ze 14 krajů České republiky se daný objekt nachází.

- Hlavní město Praha
- Jihočeský kraj
- Jihomoravský kraj
- Karlovarský kraj
- Královéhradecký kraj
- Liberecký kraj
- Moravskoslezský kraj
- Olomoucký kraj
- Pardubický kraj
- Plzeňský kraj
- Středočeský kraj
- Ústecký kraj
- Kraj Vysočina
- Zlínský kraj

g) Umístění pomníku/památníku

Tato kategorie umožňuje zobrazit více odpovídajících parametrů z přednastavených možností, přičemž klasifikuje objekty na základě druhu lokace. Jedná se o určení odvozená jednak od využití prostoru v době dokumentace, například hřbitov nebo škola, jednak o místa spojená s dějinami holokaustu, například místo shromáždění a/nebo deportace či místo ukrývání.

- Alej
- Ghetto
- Hřbitov
- Hřbitov (zničený)
- JCC
- Knihovna
- Komunitní budova (bývalá)
- Masový hrob
- Místo shromáždění a/nebo deportace

- Místo ukrývání
- Místo zničené synagogy
- Místo, kde došlo k zabíjení
- Muzeum
- Obecní nebo městský úřad
- Synagoga (bývalá)
- Synagoga (funkční)
- Synagoga (ruina)
- Školní areál
- Tábor
- Ulice nebo náměstí
- Univerzita, škola
- Veřejný park
- Věznice
- Vlakové nádraží
- Železniční trať

h) Jazyky nápisu

Tato kategorie umožňuje zobrazit více odpovídajících parametrů z přednastavených možností, je určena k zaznamenání všech jazyků, jimiž jsou napsány nápisy na daném pomníku/památníku.

- Angličtina
- Čeština
- Francouzština
- Hebrejština
- Italština
- Jidiš
- Maďarština
- Nizozemština
- Němčina
- Polština
- Romština
- Ruština
- Srbochorvatština

ch) Nápis

Tato kategorie umožňuje zobrazit více odpovídajících parametrů z přednastavených možností a vztahuje se k nápisům na pomnících/památnících, které jsou na základě obsahu klasifikovány dle nabízených kritérií.

- Citace z židovských pramenů
- Citát

- Hebrejské tradiční texty
- Jméno sponzora/dárců
- Modlitba
- Poezie
- Seznam přeživších
- Seznam táborů/míst, kde došlo k zabíjení
- Seznam zachránců
- Seznam židovských obcí
- Text o historii
- Věnování
- Vyjádření umělce

i) Typ pomníku/památníku

Tato kategorie umožňuje zobrazit více odpovídajících parametrů z přednastavených možností a pomáhá klasifikovat objekty dle typu jejich fyzického provedení.

- Architektonická památka
- Edikula
- Konstrukce
- Kvádr
- Neoznačené místo vraždění
- Obelisk, sloup nebo pyramida
- Ohrazení hřbitova
- Pamětní deska, exteriér
- Pamětní deska, interiér
- Pamětní místnost, umělecká instalace
- Pamětní zahrada, háj nebo alej
- Plaketa, na podstavci
- Pomník/památník holokaustu
- Reliéfní plastika, abstraktní
- Reliéfní plastika, s textem
- Reliéfní plastika, se symboly
- Reliéfní plastika, zobrazující
- Skála, kámen nebo balvan
- Socha (reliéf)
- Socha s videem
- Socha, abstraktní
- Socha, figurální
- Socha, nefigurální
- Socha, symbolická
- Spolia
- Stolperstein
- Synagoga (ruina)
- Vertikální stéla nebo deska
- Zed'

j) Historické období

Specializovaná mapa pomníků a památníků holokaustu v České republice také nabízí možnost filtrovat záznamy na základě šesti historických období, v nichž jednotlivé objekty vznikly. Tyto údaje jsou zjednodušením záznamů v databázi pomníků a památníků, které každému objektu umožňují přiřadit více datací, jež se vztahují nejen k jeho realizaci, ale například také k položení jeho základního kamene, jeho doplnění či rekonstrukci. Vytvoření zjednodušených údajů probíhalo přiřazením jednotlivých kategorií do příslušného období na základě údajů v databázi, které u několika desítek pouze přibližně datovaných objektů zahrnovalo i jejich individuální posouzení na základě stylové analýzy a známých historických okolností jejich realizace.

Období byla zvolena tak, aby zohledňovala hlavní mezníky českých dějin po skončení 2. světové války a zároveň formy a intenzitu pomníkové tvorby v souvislosti s holokaustem. Nejkratším je tak období takzvané třetí republiky, které trvalo sice jen necelé tři roky, ale je vymezeno výraznými událostmi: koncem 2. světové války a komunistickým státním převratem v roce 1948. Zároveň v této krátké době vznikl velký počet pietních objektů, které mají vztah k holokaustu a jeho obětem. Období komunistické diktatury je rozděleno na tři dílčí úseky zahrnující: zaprvé ustavující dekádu a půl, zadruhé přibližně pětileté období reformního komunismu, představující i v pomníkové tvorbě jisté uvolnění politických poměrů, a zatřetí dvě dekády normalizačního režimu, které znamenaly ve zkoumaném druhu pomníkové kultury výrazný útlum. Doba po sametové revoluci je rozdělena na dvě období vstupem České republiky do Evropské unie v roce 2004. Tato období jsou pro účely mapy zaokrouhlena na celé roky tím způsobem, že milníky, jež je oddělují (komunistický převrat v únoru 1948 nebo sametová revoluce v listopadu 1989), jsou vždy zahrnuty do chronologicky dřívějšího období a navazující období začíná celým následujícím rokem.

Období	Charakteristika
1945–1948	Třetí republika
1949–1963	Stalinismus a destalinizace
1964–1968	Reformní komunismus
1969–1989	Normalizace
1990–2004	Postkomunistické období
2005–2026	Členství v EU

Tabulka 2: Přehled využitých historických období

k) Materiál

V tomto textovém poli jsou vypisovány materiály, z nichž je pomník/památník zhotoven, například žula, teraco, bronz. Pokud nebylo možné určit druh materiálu přesně, je využíván obecnější výraz, například kámen nebo kov.

IV. Srovnání novosti postupů

Koncepce databáze pomníků a památníků holokaustu, z níž specializovaná mapa vychází, navazuje na mezinárodní projekt „Holocaust Memorial Monuments“, <https://cja.huji.ac.il/hmm/browser.php?mode=main>, který je výsledkem činnosti Centra židovského umění na Hebrejské univerzitě v Jeruzalémě a Millerova centra a Feldenkreisova programu na Univerzitě v Miami. Součástí tohoto původního projektu však není mapa. Dále se ani po rozsáhlých rešerších nepodařilo v České republice ani v zahraničí identifikovat další specializovanou mapu, která by systematicky pracovala s tématem pomníků a památníků holokaustu. Interaktivní specializovaná mapa pomníků a památníků holokaustu v České republice je proto průkopnickým počinem v mezinárodním kontextu.

Z technického hlediska interaktivní specializovaná mapa představuje inovativní způsob využití GIS technologií a moderní webové kartografie v rámci prezentace odborných výsledků výzkumného projektu. Novost spočívá zejména v integraci ArcGIS Maps SDK for JavaScript nejen jako vizualizačního nástroje, ale jako plnohodnotné aplikace propojující prostorová data, jejich atributovou databázi a uživatelskou interakci v jednom kompaktním webovém prostředí. Výsledek tak překračuje rámec běžné webové mapové prezentace a funguje jako interaktivní informační systém.

V. Návrh využití výsledku

Česko-anglická specializovaná mapa pomníků a památníků holokaustu má primárně sloužit odborné i laické veřejnosti, a to jak v Česku, tak i v zahraničí. Může být využita jako nástroj na podporu vzdělávání i turismu. Její užití zahrnuje rozšiřování povědomí o místech spojených s holokaustem a v praktické rovině i propagaci těchto míst a zvyšování jejich návštěvnosti. Mapa bude také dále uplatněna při odborné činnosti institucí uvedených v následujícím oddíle.

VI. Výčet konkrétních subjektů/skupin uživatelů, pro které je mapa určena

- Návštěvníci pomníků a památníků holokaustu
- Odborná veřejnost
- Studenti středních a vysokých škol
- Památník Terezín
- Židovské muzeum v Praze
- Federace židovských obcí
- Muzeum romské kultury
- Národní památkový ústav
- Nadační fond obětem holokaustu
- Hebrejská univerzita v Jeruzalémě
- Ústav dějin křesťanského umění Katolické teologické fakulty Univerzity Karlovy
- Katedra blízkovýchodních a afrických studií Filozofické fakulty Západočeské univerzity

VII. Seznam publikací

Tyto publikace předcházejí výsledku interaktivní specializovaná mapa s odborným obsahem a členové grantového týmu z nich vycházeli:

Jakub Hauser, International Conference 'Preserving Memory: Holocaust Monuments and Memorials in Central Europe', in: *Judaica Bohemiae* ILX, 2024, s. 181–183.

Eva Janáčková (ed.), *Pomníky a památníky holokaustu ve střední Evropě*, Praha 2025.

Eva Janáčková (ed.), *Holocaust Monuments and Memorials in Central Europe*, Berlin – Boston 2025.

Eva Janáčková (ed.), *Zachování paměti: Pomníky a památníky holokaustu v České republice*, Praha 2026.

Jana Oberreiterová, Pomníky a pamětní desky obětem holokaustu v okresech Znojmo a Břeclav, in: *Jižní Morava* LX, 2024, s. 80–111.

Blanka Soukupová, The Terezín Memorial. A City – A Museum and a Distinctive Site of Memory, in: *Journal of Urban Ethnology* XXII, 2024, s. 75–86.

Zbyněk Tarant, The Ritual of 'Six Candles for the Six Million' – Its Origins, History and Influence in Fine Art, Design and Architecture, in: *The Journal of Holocaust Research* XXXIX, 2025, č. 2, s. 87–107.